

BORISLAV PEKIĆ

Nemzet és demokrácia

Politikai és polgári értelemben a véleménynyilvánítás joga semmis (minden áldozat ellenére, melyet hoznak és hozni kell érte), ha nem értjük alatta ama jogot is, hogy e vélemények jegyében az emberek szabadon társuljanak, s programjaik alapján és a civilizált törvények keretében síkra szálljanak érvényre jutásukért. Végső soron – ama hatalomért, amely a vélemények érvényre jutását szavatolja. Sem polgári, sem nemzeti szabadság nem lehet politikai szabadság nélkül. A politikai szabadság minden továbbinak az alapja. Az állampolgári szabadság a közösségnek átengedett *jog* részének józan visszaszármaztatása. A nemzeti szabadság mindenekelőtt történelmi kategória. Ma sem lehet birtokolni és célravezetően felhasználni, ha nem áll fenn a politikai szabadság, amely azt polgárilag az önszerveződés legelviselhetőbb formájára vezeti le.

A nemzet és a demokrácia legésszerűbb felfogása is ezt a kölcsönös és egymást átható viszonyt rendeli történelmileg, ha nem az ősidőktől, de ma mindenképp.

Mindenki, aki manapság hirdeti a szabadságot, de egyidejűleg megvonja azt, súlyosabb polgári gaztetet követ el, mint az, aki a szabadságot elvben elveti, megnyilatkozásaival tagadja, megnyilvánulni sem engedi. Tőle semmit se kapunk, de nem is remélünk. Az állampolgár, mielőtt fellázadna, tudja, hol a helye, s csak akkor kerül bajba, ha fellázad. Az előbbi államban viszont az állampolgárnak akkor is meggyűlik a baja, amikor nem lázad, hanem csak bedől az álnokul kinyilvánított szabadságnak. A „virágozzék minden virág” alattomos politikája több embert emésztett el, mint a nyílt, képmutatás nélküli, „tisztességes” kommunista terror. Mert ha a virágok csak azért virágoznak, hogy leszakítsák őket, nem pedig hogy illatozzanak és a látóhatárt ékesítsék, egyáltalában mire való virágzásuk?

A szabadságot következetesen nem lehet megvonni a nemzeti érdekek nevében sem, mert épp ez a szabadság a legfőbb nemzeti érdek, amely nélkül a többi érdektelen. Nem lehet vita arról, hogy a nemzetiszocialista jövő-projektumban germán faji és nemzeti érdekek alkották a rendszer *conditio sine qua non*-ját, és mindenben meghatározók voltak, amint az is világos, hogy ezek az érdekek ma összehason-

líthatatlanul jelenlévőbbek és jobban érvényesülnek a nyugatnémet demokráciával együtt, mintsem nélküle és ellenében.

Eközben a demokráciára nem lehet jelzőket aggatni, különösen olyanokat nem, amelyek ellentmondanak neki.

Nem létezik szocialista demokrácia, bár lehet hatása az olyan demokráciának, amelynek szociális, és az olyannak, melynek liberális hangsúlyai vannak, túlsúlyban egyik vagy másik, de mindig egyik is, másik is. Nemzeti demokrácia sem létezik, mert ez a megfogalmazás önmaga jelenti vagy jelentheti, hogy ez a demokrácia önkényesen egy nemzet tagjaira van korlátozva, nem érvényes a világ minden polgárára.

Nincs gazdasági demokrácia, hogy ne feltételezné a politikait és nemzetit. A gazdasági demokrácia mindig a politikai demokrácia megnyilvánulása is, vagy nem létezik. Miként nem volt a Harmadik Birodalomban, a Szovjetunióban vagy nálunk, Jugoszláviában, amikor egyidejűleg kimaradt a politikai demokrácia.

Még polgári demokrácia sincs, mert az pleonazmus. Ha nem polgári, és nem az állampolgárok javát szolgálja, akkor semmilyen. Miként a régi Athénban létezhetett egyes emberek számára, mások számára meg nem, de minden állampolgárra nézve egyaránt érvényesnek kellett lennie.

Talán lehetséges ezek szerint a részleges vagy felemás demokrácia, amilyen az athéni volt, ebben az esetben azonban befejezetlen és tökéletlen. A jelző nem korlátozza, hanem további fejlődésre készíti. A jelző a fogyatékoságait fedi fel, de nem köti béklyóba erőnyeit.

Ezért mi, demokraták, ne hagyjuk magunkat a nemzet és demokrácia közötti választás mesterséges dilemmájába szorítani. Mert a demokrácia számára a nemzet a nélkülözhetetlen valóság, a nemzet számára a demokrácia a kiválasztott cél.

Demokrácia és Nemzet – IGEN!

Demokrácia vagy Nemzet – NEM!

Vujicsics Sztóján fordítása
Európai Utas, 3. sz. 1991/2.